

Handläggare: Bosse Dannert/Rita Zimmerhofer
Tfn: 508 18 040

Till
Farsta stadsdelsnämnd

Gränslös utmaning – alkoholpolitik i ny tid

Slutbetänkande från alkoholinförslutredningen SOU: 2005:25

Remiss

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden överlämnar remissvaret som sitt eget.
2. Beslutet förklaras omedelbart justerat.

Gillis Hammar
stadsdelsdirektör

Birgitta Berg
avdelningschef
skola/förskola/fritid

Annica Blomsten
avdelningschef
individ och familjeomsorg

Sammanfattning

Anskaffningen av alkoholdrycker ökar i Sverige till följd av den ökade införseln av alkohol. Alkoholinförslutredningen har utrett utvecklingen och föreslår åtgärder som kan minska de problem som ökad införsel och vidareförsäljning skapar. För att bibehålla den svenska alkoholpolitikens legitimitet föreslår man en skattesänkning på öl, vin och andra jästa drycker. En föreslagen höjning till enhetlig ålder, 20 år, för försäljning och servering, ses positivt ur preventionsarbetets synvinkel. Ett för tidigt indragande av det statliga stödet till kommunernas metodutveckling med samordnare medför risk att kompetens går förlorad. Det aktiva arbetet inom EU och den nationella samordningen av det förebyggande arbetet är positivt.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom förskola/skola/fritid/kultur och inom individ- och familjeomsorgen.

Bakgrund

Utifrån att anskaffningen av alkoholdrycker fortsätter att öka i Sverige främst till följd av den ökade införseln av alkohol har alkoholinförslutredningen har fått i uppdrag att följa utvecklingen och föreslå de åtgärder som kan behövas för att minska de problem som ökad införsel och vidareförsäljning skapar.

Kommunstyrelsen har sänt utredningens slutbetänkande på remiss till socialtjänstnämnden och stadsdelsnämnderna i Bromma, Maria-Gamla stan och Farsta.

Utredningen omfattar 552 sidor och kan läsas i sin helhet på

<http://www.regeringen.se/sb/d/5140/a/40647>

Sammanfattningen på sju sidor bifogas detta tjänsteutlåtande.

Sammanfattning av förslaget

Alkoholinförslutredningen ger en beskrivning av konsumtionsutvecklingen t o m 2004. Alkoholproblemens omfattning och alkoholens risker beskrivs. I utredningens uppdrag ingår att följa utvecklingen när det gäller införsel och försäljning av alkohol i framför allt södra Sverige. En genomgång av vägledande principer och preventionsstrategier åtföljs av en rad förslag när det gäller preventiva åtgärder.

På nationell nivå föreslås en sänkning av alkoholskatten, vilket kommer att medföra en minskning av skatteintäkterna. Storleken på dessa kommer att bero på hur stor försäljningsökningen på Systembolaget och restaurangerna kan bli. Bedömningen är att om dessa förändringar av skatterna inte görs, kommer det att ändå leda till minskade skatteintäkter i framtiden och dessutom ökade svårigheter att få gehör för alkoholpolitiken hos medborgarna.

En särskild skatt på de blandade, ofta sötade, drycker som ungdomar förväntas efterfråga, föreslås. Från dessa intäkter föreslås att medel för forskning och anslag till frivilligorganisationer ska betalas.

Åldersgränserna för försäljning av folköl och servering av alkoholdrycker föreslås bli höjda från 18 till 20 år. Butikernas försäljning av folköl och restaurangernas servering av alkoholdrycker kan komma att minska. Även ett förslag om förbud mot servering av alkoholdrycker efter kl. 03.00 kan leda till minskad försäljning.

På regional nivå föreslås att regionala kompetenscentrum inrättas. Dessa ses som ett av statens viktigaste bidrag för att minska de skadliga verkningarna av alkoholbruk. Kostnaderna för de regionala kompetenscentrumen ska rymmas inom dagens anslag för alkoholpreventiva åtgärder.

När det gäller det lokala förebyggande arbetet och insatserna till barn, vuxna och unga vuxna framförs att kommunerna själva måste stå för dessa kostnader. Det är viktigt att kommunerna får del av de metoder för kartläggning av alkohol- och drogvanor och relaterade problem m m, som kan utgöra grund för nationell uppföljning.

Utredningen ser utvecklandet av evidensbaserat förebyggande arbete som en viktig utmaning. Bedömningen är att det inte finns någon tradition i Sverige om att basera förebyggande arbete på vetenskaplig grund. Svenska, vetenskapligt grundade utvärderingar av utländska och svenska preventionsprogram behövs. En annan utmaning är att snabbt sprida kunskaperna om preventionsarbete till preventionsarbetare runt om i Sverige.

Stadsdelsförvaltningens synpunkter

Aktivt arbete inom EU

Det är positivt att Sverige arbetar aktivt inom EU för att dela med sig av de svenska erfarenheterna av en restriktiv alkoholpolitik samt för en höjd minimiskatt på alkohol inom EU.

Bättre samordning

Förslaget att inrätta en alkohol- och narkotikasamordnare kommer att få positiva konsekvenser för det alkohol- och drogförebyggande arbetet i Sverige genom att nuvarande splittrade insatser samlas.

Förslaget om sänkt alkoholskatt

Utredningen pekar på en rad argument för en sänkning av alkoholskatten. Samtidigt är det svårt att avgöra vad en skattesänkning kommer att få för konsekvenser och att det är svårt att säga vad som händer under 2005 vid oförändrade skatter.

Punktskatt på blandade drycker

Enligt förslaget ska den föreslagna skattehöjningen på blanddrycker öronmärkas och användas till särskilda ändamål som stöd till frivilligorganisationer, forskning samt metodutveckling. Det är positivt. När det gäller frivilligorganisationer räknar man upp idrottsföreningar, arrangörer av musikaliska aktiviteter, fackföreningsrörelsen och scoutrörelsen. Det är olyckligt att här precisera verksamheter på detta sätt – formuleringen borde vara mer generell och syfta till att stöd ska ges till de organisationer som faktiskt arbetar förebyggande utifrån vad forskningen förordar och som har en policy som stödjer det alkohol- och drogförebyggande arbetet.

Höjda åldersgränserna för folköl och servering från 18 till 20 år

Utredningen föreslår att åldersgränserna för försäljning av folköl och servering av alkoholdrycker föreslås bli höjda från 18 till 20 år. Mycket forskning talar för att en framflyttad alkoholdebut och en begränsning av alkoholvanorna upp till 20 års ålder minskar sannolikheten för ett framtida alkoholberoende. För missbrukare har alkoholvanorna som regel börjat i tonåren. Ur preventionsarbetets synvinkel är en enhetlig åldersgräns för all alkoholförsäljning att föredra.

Sex regionala kompetenscentrum

Det förebyggande arbetet ska tryggas genom att sex regionala kompetenscentrum inrättas. Dessa centrum ska stå för forskning och kompetensutveckling inom det förebyggande arbetet. Utredningen föreslår att statens bidrag till preventionsarbete i framtiden kommer att ske genom dessa centrum, medan kommunerna själva måste finna medel och former för sitt lokala preventionsarbete.

Kommunerna har under fyra år erhållit statliga medel för att bygga upp ett lokalt förebyggande arbete bl a genom de lokala preventionssamordnarna.

Förvaltningen anser att det förebyggande arbetet kommer att gynnas av inrättandet av de föreslagna regionala kompetenscentrumen. Men för att nå hela vägen ut i det lokala samhället behövs det en samordnare som kan vara länk mellan dessa centrum och stadsdelen/kommunen. Stockholm har under de senaste fyra åren haft preventionssamordnare i varje stadsdel, till hälften finansierade med statliga medel. I utredningen sägs att det kommer att ta tid att bygga upp dessa centra, vilket innebär att stödet för det lokala arbetet får fortsätta under denna tid men inte längre.

Förvaltningens bedömning är att om stödet inte upprätthålls i åtminstone två eller tre år till, hinner kommunerna inte befästa den pågående metodutvecklingen med funktionen som samordnare. När stödet upphör finns risk att många kommuner inte kommer att prioritera dessa frågor vilket medför att mycket kunskap går förlorad.

Viktigt att poängtera är att Stockholms stad redan har ett uppbyggt nätverk vad gäller prevention. *Precens* fungerar i stor utsträckning enligt det som i utredningen nämns som kompetenscentrum, däremot bedriver inte *Precens* någon direkt forskning. Stockholms stad har dock en FoU-enhet som bl a bedriver preventionsforskning.

I utredningen framgår inte om man tänker sig någon annan modell för storstads-regionerna. Detta behöver utredas då det finns omfattande skillnader mellan storstad och landsbygd vad gäller både resurser och utbud.

Kostnader för det lokala förebyggande arbetet

Utredningen föreslår att kommunerna själva ska stå för de lokala kostnaderna för prevention. Bedömningen är att kommunerna ska räkna med en kostnad på knappt en procent av den totala budgeten, vilket jämförs med kostnaderna för alkoholrelaterade problem, vilka är mångdubbelt större. Det framstår som osäkert om alla kommuner kommer att avsätta en procent av den totala budgeten för prevention. För Farstas del skulle en procent innebära ca 13 miljoner kr.